

Розв'язання задач

Тренувальні збори з лінгвістики.

Особиста олімпіада

(за матеріалами московської та болгарської олімпіад)

1. Мундари

Порядок слів: [підмет] — [додаток] — [обставина] — присудок.

Іменники не відмінюються; при цьому закінчення **-ko** позначає форму множини.

Займенниковий підмет не виражається; замість нього використовується показник особи-числа, що через дефіс приєднується до слова, яке стоїть перед присудком, або до самого присудка, якщо в реченні немає інших слів: **-ñ** — я, **-m** — ти, **-(e)?** — третя особа однини (**-e-** випадає, якщо слово перед ним закінчується на **e**), **-ko** — третя особа множини.

Неперехідні дієслова ніяк не змінюються. Структура перехідного дієслова: *корінь* + **k** + **i?i/edko** + **a**. При цьому варіант **-i?i-** відповідає формі однини прямого додатка, а **-edko-** — формі множини прямого додатка.

Відповідь до завдання 1:

- ⑪ **kumbuꞥuko-kō dubkena**
Крадії сіли.
- ⑫ **hola-ñ senkena**
Я пішов учора.
- ⑬ **biꞥko-m lelkedkoa**
Ти побачив змій.
- ⑭ **hon seta seta?re-? ʔokoe?ki?ia**
Дитина вилаяла собаку вранці.
- ⑮ **koꞥa coke-? sabki?ia**
Чоловік спіймав жабу.

Відповідь до завдання 2:

- ⑯ Вони пішли.
senkena-kō
- ⑰ Жінка сіла на землю.
kuꞥi otere-? dubkena
- ⑱ Крадії побачили чоловіків.
kumbuꞥuko koꞥako-kō lelkedkoa
- ⑲ Собаки вкусили крадія.
setako kumbuꞥu-kō huaki?ia
- ⑳ Він спіймав жаб учора.
cokeko hola-e? sabkedkoa

2. Тохарська В

Закінчення форм наказового способу такі: **-a** для звичайної другої особи однини, **-as** для множини, **-ar** — «для себе» (причому скрізь у таких випадках маємо другу особу однини).

Якщо в основі трапляється голосна **ä**, то у формі звичайної однини вона міняється на **ā**, в інших випадках — на **a**. При цьому якщо після **ä** йшла сполука **r/l** + *дві приголосні*, то **ā** ставиться після **r** або **l** (це так звана *метатеза*). Інші голосні не міняються.

Якщо не зважати на виняток, про який ідеться у третьому завданні, у текстах групи I в усіх дієслів, крім тих, де корінь починається на **p**, у наказовому способі з'являється префікс **p-** (перед одним приголосним) або **pä-** (перед сполукою приголосних). У текстах групи II префікса немає.

Відповідь до **завдання 1**:

несіть! (II) — kalas	віднімай (для себе)! (I) — psāmpar
будь! (I) — ptāka	пускай! (I) — ptārka
будь! (II) — tāka	дивися! (I) — pālka

Відповідь до **завдання 2**:

parkar (I або II) — здіймайся (для себе)!	päklautka (I) — повертайся!
pkārsa (I) — знай!	ptākas (I) — будьте!
pkrāsta (I) — розрубай!	skāya (II) — старайся!

До якої групи текстів належить форма **parkar**, ми сказати не можемо, оскільки корінь слова починається з літери **p**.

Завдання 3. Форма **pkrāsta** порушує правило, згідно з яким перед коренем, що починається на дві приголосні, префікс наказового способу має вигляд **pä-**. Оскільки тохарська поезія базується на лічбі складів, можна припустити, що відсутність **ä** викликана вимогою метра. У прозі відповідна форма мала б виглядати як **päkrāsta**.

Примітки. Уточненням «для себе» в задачі передано так званий медіальний стан дієслова. Відсутня в задачі форма другої особи множини наказового способу медіального стану у тохарській В, певна річ, теж є (вона закінчується на **-at**). Найпростіше ж пояснення відмінностей між текстами груп I і II полягає в тому, що тексти групи II належать до більш пізнього періоду, коли префікс **p(ä)-** щез (відпав).

Автор задачі — Ілля Іткін.

3. Вівчарі і вівці

Усі складові числівників, що пишуться через дефіс, крім слова **а**, позначають доданки. Щоб отримати значення числа, ці доданки треба просто скласти.

Складова	Значення
bub	10
methera	4
tethera	3
teyan	2
tic	5
yan	1

Запис системою вівчарів меншого від 20 числа можна одержати так: якщо число не менше за 10, його останнім компонентом буде **bub**, і від числа ми віднімаємо 10; якщо нове число не менше за 5, його наступним з кінця компонентом буде **tic**, і від числа ми віднімаємо 5; якщо воно й досі не стало нулем, дописуємо ліворуч кількість одиниць **yan**, **teyan**, **tethera** або **methera** (1, 2, 3 або 4 відповідно).

Сполучне **а** ставиться перед останнім (правим) компонентом числівника, якщо складових хоча б дві і передостання складова сама не закінчується на **-а**.

Відповідь до завдання 1:

$$\text{methera-tic-a-bub} = 4 + 5 + 10 = 19$$

$$\text{tethera} = 3$$

$$\text{tethera-bub} = 3 + 10 = 13$$

$$\text{teyan} = 2$$

$$\text{teyan-a-tic} = 2 + 5 = 7$$

$$\text{teyan-tic-a-bub} = 2 + 5 + 10 = 17$$

$$\text{tic} = 5$$

$$\text{yan-a-bub} = 1 + 10 = 11$$

Відповідь до завдання 2:

$$\text{tethera-tic} = 3 + 5 = 8$$

$$\text{methera-bub} = 4 + 10 = 14$$

$$\text{tic-a-bub} = 5 + 10 = 15$$

Відповідь до завдання 3:

$$1^2 = 1 = \text{yan}$$

$$3^2 = 9 = \text{methera-tic}$$

$$2^2 = 4 = \text{methera}$$

$$4^2 = 16 = \text{yan-tic-a-bub}$$

4. Гінді

Назвемо основою початкової форми ту її частину, що залишається після відкидання суфікса **-nā**.
Правила утворення форм зі спонукальним значенням:

- Якщо голосна в основі (тобто в першому складі) початкової форми коротка, то вона подовжується: **a** → **ā**, **i** → **ī**, **u** → **ū** (це кількісне подовження); при цьому для голосних **i** та **u** можливим є й перехід **i** → **e**, **u** → **o** (це якісне подовження, оскільки **e** та **o** за своєю природою довгі). Правил, що визначають вибір між **e** та **ī** (та, відповідно, між **o** та **ū**), на матеріалі цієї задачі встановити не можна; ба більше: як впливає з завдання 2, строгого розподілу між кількісним та якісним подовженням немає.
- Якщо голосна в основі початкової форми довга, то відбуваються дві зміни. По-перше, ця голосна вкорочується: **ā** → **a**, **ū** → **u** (**i**, отже, **ī** → **i**); при цьому відомо, що **e** → **i** (тому можемо припустити, що й **o** → **u**). По-друге, до отриманої основи додається суфікс **-ā**.
- Якщо основа початкової форми утворює відкритий склад (з умови задачі це завжди склад із довгою голосною), то у спонукальній формі до цього складу додається приголосний **l** (таким чином не допускається ситуація, коли б голосний основи та голосний суфікса **-ā** йшли підряд).

Відповідь до завдання 1:

Початкова форма	Спонукальна форма	Переклад початкової форми
bolnā	bulānā	<i>говорити</i>
jītnā	jitānā	<i>перемагати</i>
k ^h ulnā	k ^h olnā	<i>відкриватися</i>
t ^h amnā	t ^h āmnā	<i>втримуватися</i>
sīnā	silānā	<i>шити</i>
sonā	sulānā	<i>спати</i>
sūk ^h nā	suk ^h ānā	<i>сохнути</i>

Відповідь до завдання 2: **līpnā** та **lepñā**.

Відповідь до завдання 3: **gālnā** та **gāñā**.

Автор задачі — Світлана Переверзева.

5. Французька поезія

Завдання 1. У кожному рядку типу А по 12 складів, якщо не рахувати останній склад рядка у випадку, коли він ненаголошений (тобто містить слабку голосну ə), а також не рахувати ə, коли вона є останньою літерою слова, наступне слово за яким починається з голосної.

Завдання 2. У рядках перших двох груп між першою і другою половиною з 12 складів є границя слів, тобто 6-й і 7-й склад належать до різних слів (щоб можна було зробити між ними паузу — *цезуру*). У третій групі це не так.

Завдання 3. У другій і третій групах немає двох сусідніх слів, перше з яких закінчувалося б голосною, а друге — починалося з голосної (крім винятку, описаному в першому завданні: коли перше слово закінчується слабкою голосною ə). Тому П'єр де Ронсар і замінив слова **elève u** на **də burgœl**
u.